

KPI AKADEMI 2023

ET FORNYET BEKENDTSKAB MED NATUREN
EN AKTIVITET MED NATURREFLEKSION

AF ANNE KRUSE MØLGAARD

Indhold

Indledning	2
Opgavens opbygning	2
Rammer og læringsforudsætninger	3
Mål	3
Indhold	3
Læringsproces	4
Evaluerings.....	5
Aktivitet: naturrefleksion med elever	5
Refleksion over anvendelse af aktiviteten	7
Udvikling af naturdannelse igennem aktiviteten	7
Konklusion	8
Litteraturliste	10

Indledning

Lyden af visne blade under mine fødder, de høje træer, der strækker sig mod himlen, de forskellige farver der skrifter i kraft og nuance, er alle elementer, der i sin helhed giver mig en glæde ved at gå en tur i skoven. Efter en sådan gåtur kan jeg forundre mig over, at Gud har skabt en underfuld natur. Glæden ved at være i naturen, deler jeg med 97% af danskerne, der oplever det positivt at færdes i naturen (Friluftsrådet, 2014). Denne glæde ved at være i naturen, fører dog ikke automatisk til, at vi passer på naturen. Dette ses bl.a. ved, at vi i dag er i en klima- og biodiversitetskrise. Et bud på en forklaring er, at menneskers forhold til naturen er komplekst. Undersøgelser tyder dog på, at en øget relation til naturen kan give os lyst til at passe på den. Processen, hvor relationen til naturen øges, kan beskrives som naturdannelse (Hartmeyer & Præstholt, 2021). Naturdannelse kan inddeles i en proces, hvor man går fra at være *i* naturen, til at være *med* naturen for til sidst at være *for* naturen. Når man er for naturen, kan man blandt andet passe på naturen (Giusti, 2018). At passe på naturen og tage vare på den, er også noget at det Gud kalder os til i første mosebog, hvor han giver mennesket en forvalteropgave. Opgaven omhandler en positive relation til naturen, idet den er givet til Adam og Eva før syndefaldet, hvor Adam og Eva ikke kunne finde på at misbruge denne magt (Kronborg, 2021). Jeg ønsker at arbejde for, at vi og den næste generation bliver bedre til at tage vare på naturen. I denne opgave vil jeg undersøge, om det kan gøres igennem en aktivitet, ud fra følgende problemstilling:

Hvordan kan man tilrettelægge en aktivitet med naturrefleksion for efterskoleelever, og hvordan kan aktiviteten bidrage til at eleverne naturdannes?

Opgavens opbygning

I opgaven beskrives først tilrettelæggelsen af en aktivitet med naturrefleksion ud fra Hiim og Hippe's relationsmodel. Relationsmodellen består af seks elementer, som gensidigt påvirker hinanden. Først beskrives tilrettelæggelsen af aktiviteten ud fra de seks elementer: Rammer, læringsforudsætninger, indhold, læringsproces, mål og evaluering (Hiim & Hippe, 2009). Derefter præsenteres selve aktiviteten, med efterfølgende refleksion over dens anvendelse. Til sidst i opgaven undersøges det, hvordan aktiviteten kan bidrage til elevernes naturdannelse.

Rammer og læringsforudsætninger

Aktiviteten er tiltænkt i en sammenhæng, hvor man har en gruppe af skolens elever med på tur i naturen. Aktiviteten kan tilpasses til tværfagligt at indgå som en del af undervisningen i biologi og kristendom. Aktiviteten er planlagt til at foregår udendørs, tæt på et træ, hvorfra man kan tage blade. Den kan udføres fra foråret til efteråret, mens træerne har blade. Uderummet skaber mulighed for andre refleksioner, end hvis bladene tages med ind. Oplægget er planlagt til en gruppestørrelse på 10-30 elever, da det giver mulighed for større deltagelse i plenumsnakke. Da aktiviteten finder sted udenfor, skal læreren være opmærksom på stemmeføringen, da det kræver mere at råbe en gruppe op udenfor, særligt hvis der er vind. Derudover er det godt at overveje ens egen placering i forhold til solen, så alle eleverne kan se en. Målgruppen er efterskoleelever på en kristen efterskole. Elevernes vil sandsynligvis have erfaringer med at være i naturen og have kendskab til, hvad biblen kan sige om naturen. Elever er forskellige og har forskellige erfaringer, derfor vil deres læringsforudsætningerne også være forskellige.

Mål

Målet med aktiviteten er, at eleverne reflekterer over naturen med det formål at de naturdannes og får lyst til at tage vare på naturen. Yderligere er målet, at eleverne reflekterer over natursyn og dens betydning for samspillet med naturen.

Indhold

Aktiviteten indeholder refleksion over et blad og natursyn. Med udgangspunkt i det eksemplariske princip skal eleverne forholde sig til en lille del af naturen, et blad, for derigennem at få en forståelse for hele naturen (Kansgar Straum, 2018). Derudover kan mødet med naturen pege på Gud, og være et møde med Gud igennem skaberværket. Gud er ikke natur, men han kan møde os gennem naturen (Kronborg, 2021). Bibelen beskriver blandt andet i Jobs bog, hvordan naturen kan vidne om og pege på at der findes en skaber, som har os og verden i sin hånd (Jobs bog 12, 7-10). Eleverne skal arbejde med natursyn for at blive opmærksomme på deres eget natursyn, og for at forstå hvordan natursyn påvirker den måde, vi indgår i sammenspil med naturen på.

Læringsproces

For at fremme udviklingen af elevernes naturdannelse, har jeg i aktiviteten valgt at inkorporerer nogle af de områder, der har størst betydning for naturdannelse. Giusti m.fl. har i deres undersøgelse fundet frem til 16 områder, der spiller en væsentlig rolle for etablering af en relation mellem mennesket og natur under en aktivitet. De fire med størst betydning, i rækkefølge, er: brug af sanser, elevdrevet aktivitet, provokation af tanker og wow-effekten[awe] (Giusti, 2018). I aktiviteten skal eleverne bruge deres sanser til at undersøge et blad. I brugen af de forskellige sanser, bliver der bygget bro imellem handling, tænkning og sprog. Dette øger chancen for at eleverne i aktiviteten husker oplevelsen bedre, og de får en forbindelse til bladet igennem deres brug af sanser (Fredens, 2018).

Det andet område er at aktiviteten er elevdrevet. Eleverne inddrages i aktiviteten gennem plenums snakke. Derudover aktiveres eleverne gennem en arbejdsform, hvor de skal tænke selv, snakke to og to, efterfulgt af opsamling i plenum. Gennem denne læringsform får eleverne tid til at reflektere over spørgsmål både individuelt og sammen med andre. Denne proces tager længere tid, end hvis vi kun tog det i plenum. Sociologen Hartmut Rosa mener, at det at sætte tempoet ned og give plads til refleksion er en løsning på det høje tempo, der kendetegner dagens samfund. Rosa beskriver vores samfund som et højhastighedssamfund, hvor livets tempo er accelereret. Rosas løsning er, at vi øver os i at tage et frirum fra det høje tempo (Rosa, 2014). Måske kan denne aktivitet være med til at skabe et lille frirum, da eleverne sænker tempoet, når de reflekterer over blade.

Det tredje område er provokation af tanker. Når eleverne arbejder på en anderledes måde med naturen, kan deres tanker blive provokeret. Fx kan brugen af sanserne kan give dem en ny synsvinkel på bladet eller snakken om natursyn, kan få dem til at tænke og se naturen på en anden måde. Det fjerde område, der har størst betydning for naturdannelsen, er oplevelsen af wow-effekt, hvor eleven oplever naturen fascinerende. Når elever undersøger et blad, kan de opdage nye aspekter ved bladet, dette kan bevirke en wow-effekt hos eleverne. Igennem aktiviteten er der derved mulighed for at eleverne berører de fire områder, der har størst betydning for relationen til naturen.

Evaluering

For at vurdere, om eleverne opnår udbytte ved at deltage i aktiviteten, observeres der løbende tegn på, hvad eleverne lærer. Læring sker når det er sket en forskel i elevens viden, færdigheder, forståelse, følelser, holdninger og adfærd m.m. (Brodersen, 2020). Vi kan ikke se hvad elever tænker, men vi kan se efter tegn på, om der er sket en ændring hos dem. I denne aktivitet er jeg især opmærksom på ændringer i elevernes tilgang til naturen. Elevernes reaktioner i forhold til naturen, er tegn på elevernes naturdannelsesproces.

Aktivitet: naturrefleksion med elever

Nedenfor er aktivitet med naturrefleksion beskrevet. Det er bygget op så indhold er i venstre kolonne, og hvordan der arbejdes med det givet indhold er beskrevet i højre kolonne.

Indhold	Arbejdsform
<p>Intro:</p> <p>Vi skal på opdagelse og undersøge naturen, som Gud har skabt. Vi skal undersøge et blad for at blive lidt klogere på en lille del af naturen.</p> <p>I skal alle sammen tage et blad fra (birk/eg/bøg/...) træ, som vi skal undersøge.</p> <p>Undersøgelse: Nu skal I bruge jeres sanser til at undersøge jeres blad ved at mærke og se på det.</p> <p>Hvilke farver og mønstre har det?</p> <p>Prøv at lukke øjnene, hvordan mærkes bladet?</p> <p>Del 2 og 2 hvad I har lagt mærke til ved jeres blad.</p> <p>Når de har snakket lidt, får de spørgsmålet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er der noget I har lagt mærke til eller undret jer over? <p>Opsamling</p> <p>Nu har I undersøgt bladet, måske har I set bladet på en ny måde. Den måde man ser naturen på kaldes natursyn.</p>	<p>Oplæg hvor eleverne sidder i en rundkreds så alle kan se alle.</p> <p>Eleverne finder hver især blade og sætter sig tilbage i rundkredsen.</p> <p>Eleverne undersøger selv, hvor jeg guider dem igennem.</p> <p>Eleverne snakker 2 og 2</p> <p>Eleverne snakker 2 og 2</p> <p>Plenum</p>

<p>Natursyn kan inddeles i to forskellige poler, et nyttesyn og et syn på at naturen har en egenværdi. Hvis man har et nyttesyn på naturen, spørger man: Hvad kan naturen gøre for mig? Hvis man ser naturen som om den har en egenværdi, spørger man: Hvad kan jeg gøre for naturen?</p>	
<p>Snak 2 og 2 om:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hvordan tænker I, man vil handle overfor det træ vi har undersøgt blade fra, hvis man tænker: Hvad kan træet gøre for mig? Og hvis man tænker: Hvad kan jeg gøre for træet?	Eleverne snakker 2 og 2
<p>Opsamling</p>	Plenum
<p>Natursyn og den kristne tro:</p> <p>Igennem tiden har der også inden for kirken været forskellige syn på naturen. Man har tolket forvalteropgaven om at "herske over" og "underlægge sig" jorden forskelligt. Forvalteropgaven givet i 1. mosebog, har nogen argumenteret for kan ligge til grund for et mere nyttepræget syn på naturen. Andre som teolog Uffe Kronborg argumenterer for, at et kristent natursyn indeholder en kærlighed til det skabte. I det forvalteropgaven er givet før syndefaldet til Adam og Eva, på et tidspunkt, hvor de ikke kunne finde på at misbruge denne magt. Derved omhandler opgaven at indgå i et venskab med det skabte og tage vare på naturen.</p>	
<p>I får her til sidst tid til at tænke over spørgsmålet: Hvad er jeres syn på naturen?</p>	Eleverne får tid til at tænke selv.

Refleksion over anvendelse af aktiviteten

Aktiviteten er tænkt til at anvendes undervejs på en tur med elever. Her vil bl.a. naturområder, årstiden, antal elever og deres forudsætninger have indflydelse på udførelsen af aktiviteten. Derfor må den enkelte lærer også være opmærksom på at tilpasse aktiviteten efter forholdene både de fysiske rammer og deltageres forudsætninger. I en undervisningssammenhæng kan aktiviteten anvendes, som en introduktion til arbejdet med natursyn i et tværfagligt forløb mellem biologi og kristendom. En måde man kan arbejde videre, er ved at eleverne undersøger natursyn ud fra citater fra forskellige kirker, politikere, landmænd, forbrugere, organisationer osv. Aktiviteten kan også anvendes som en forlænget andagt. I denne sammenhæng kan man slutte af med en bøn. Aktiviteten vil også kunne anvendes til yngre elever, konfirmander eller til en aften i teenklubben. Alt efter situationen og deltagerens forudsætninger er det relevant at overveje, hvor frie rammer deltagerne skal have under arbejdet, og hvor lang tid der skal bruges på elementerne i aktiviteten. I forbindelse med en andagt, konfirmand eller teenklubbaften kan der også gøres mere ud af arbejdet med det kristne natursyn.

Udvikling af naturdannelse igennem aktiviteten

I det følgende undersøges elevernes naturdannelses igennem aktiviteten. Først i forhold til naturdannelsens fem elementer. Derefter i forhold til at være i, med og for naturen. Hartmeyer og Præstholm beskriver i rapporten "Børns naturdannelse" fem elementer som har betydning for vores forhold til naturen, den materielle, erfaringsbaseret, kognitive, følelsesmæssige og filosofiske element. Forholdet til naturen kan forandre sig og udvikles inden for de fem elementer. Denne forandringsproces er en naturdannelsesproces, hvor relationen til naturen øges (Hartmeyer & Præstholm, 2021). Aktiviteten arbejder hovedsageligt, med det erfaringsbaserede og filosofiske element af naturdannelsen. Eleverne arbejder med det erfaringsbaserede element, gennem at undersøge et blad, hvor de får kropslige erfaringer med naturen. Det filosofiske element handler om natursyn og etik. Igenom arbejdet med natursyn, kommer eleverne omkring det filosofiske element (Hartmeyer & Præstholm, 2021). Da aktiviteten hovedsageligt kommer omkring det erfaringsbaserede og filosofiske element, kan det i videre arbejde med naturdannelse, være godt at komme omkring de andre elementer, for at styrke elevernes naturdannelse på de forskellige områder.

Giusti m.fl. inddeler ud fra deres undersøgelse af børns forhold til naturen, naturdannelsen i en proces, hvor man går fra at være i naturen, til at være med naturen for til sidst at være for naturen. Er man *i naturen*, føler man sig godt tilpas i naturen og er nysgerrig på den. Er man *med naturen*, kan man handle i naturen, kende til naturen, genkalde minder om naturen og opleve tilknytning til naturen. Er man *for naturen*, kan man passe på naturen, pleje den og opleve sig i et med naturen. Disse evner er kontekst afhængige (Giusti, 2018). Elever befinder sig på forskellige steder i deres naturdannelsesproces. For nogle kan det være nyt at holde et blad, for disse elever er målet at de igennem øvelsen opnå evnen til at være i naturen. Dette kan de opnå igennem en positiv oplevelse med naturen, og ved at de føler sig godt tilpas i naturen. Andre elever har før arbejdet med blade. For dem kan aktiviteten bidrage til, at de udvikler evnen til at være med naturen. Ved at arbejde med bladet og reflektere over natursyn kan eleverne opnå ny viden og en øget tilknytning til naturen, hvilket styrker deres evner til at være med naturen. Gennem aktiviteten kan eleverne også udvikle sig til at være for naturen. Ved at reflekterer over bladet kan eleverne opleve sig i et med naturen og gennem arbejdet med natursyn, kan eleverne opleve at de får lyst til at passe på naturen og pleje den. Derved er det muligt at eleverne igennem aktiviteten, alt efter deres udgangspunkt, naturdannes på forskellige måder, og måske får lyst til at tage vare på naturen.

Konklusion

Denne opgave har undersøgt relationen mellem naturen og mennesket. Naturen, som Guds skaberværk, kan være kilde til glæde, oplevelser og refleksion. Igennem opgavens aktivitet er målet at efterskoleeleverne ikke blot forundres over naturen, men refleksion over bladet og natursyn, fører til at eleverne naturdannes og får lyst til at tage vare på naturen. Aktiviteten er tilrettelagt med målet om at skabe en øget relation mellem eleverne og naturen, udvikle deres natursyn og inspirere dem til at tage vare på naturen. Efterskoleeleverne er forskellige steder i deres naturdannelsesproces, for nogle er det nyt at observere et blad, mens andre måske allerede er dybt engageret i naturen. For nogle elever kan det også være nyt at høre om, at vi som kristne har et ansvar over for naturen. Uanset elevernes udgangspunkt kan aktiviteten bidrage til at elevernes naturdannelse øges. Særligt det filosofiske element af naturdannelsen styrkes igennem arbejdet med natursyn. Derudover kan arbejdet med refleksion over et blad igennem brug af sanser, skaber en dybere forbindelse til naturen. Samlet set bidrage aktiviteten til styrkelse af naturdannelse. Håbet med aktiviteten er, at eleverne ikke kun bliver opmærksom på opgaven at tage vare på

naturen, men også får en lyst til at indgår i et venskab med Guds skaberværk, og arbejde for at vi som samfund bliver bedre til at indgå i et bæredygtigt sammenspil med naturen. Derved kan denne aktivitet, være et bidrage til at den kommende generation får lyst til at indgår i et venskab med naturen og passe på den.

Litteraturliste

- Brodersen, P. (2020). Undervisning. I P. Brodersen, P. Fibæk Laursen, K. Agergaard, & S. Gissel, *God og effektiv undervisning* (4. udg., s. 21-59). København: Hans Reitzels Forlag.
- Fredens, K. (2018). Læring med kroppen forrest. I K. Fredens, *Læring med kroppen forrest* (s. 157-167). København: Hans Reitzels Forlag.
- Friluftsrådet. (15. januar 2014). *Danskernes brug af naturen*. Hentet 22. november 2023 fra Friluftsrådet: <https://friluftsradet.dk/om-os/viden-fakta-om-friluftsliv/danskernes-brug-naturen>
- Giusti, M. S. (2018). A Framework to Assess Where and How Children Connect to Nature. *Front Psychol*, 8(2283).
- Hartmeyer, R., & Præstholt, S. (2021). *Børns naturdannelse*. Københavns universitet: Center for børn og natur ved institut for Geovidenskab og Naturforvaltning.
- Hiim, H., & Hippe, E. (2009). Relasjonsmodellen og de didaktiske kategoriene. I H. Hiim, & E. Hippe, *Undervisningsplanlægning for yrkesfaglærere* (3. udg., s. 33-39). Oslo: Gyldendal.
- Kansgar Straum, O. (13. april 2018). Klafkis kategoriale danningsteori og didaktikk. *Idunn*, s. 30-52. Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/10.18261/9788215029450201803>
- Kronborg, U. (2021). Del 3 Kristent natursyn og skønhedens teologi. I U. Kronborg, *Glædens symfoni* (s. 189-293). Fredericia: Credo.
- Linderoth, U. H., & Andersen, P. U. (u.d.). *Eksterne læringsmiljøer og naturfagsundervisning*. Hentet 7. februar 2024 fra Astra: <https://astra.dk/didaktiske-ressourcer/eksterne-laeringsmiljoer-og-naturfagsundervisning/>
- Rosa, H. (2014). *Fremmedgørelse og acceleration*. (M. B. Heinskou, Red.) København: Hans Reitzels Forlag.